

הליכות עולם לוי

(חבקוק ג' ו')

לעילוי נשמת ר' יהודה לוי ז"ל

פרשת כי תשא

זמן ר"ת	צאת השבת	חלוקת נרות לחג	לוח אור החיים
18:54	18:13	17:22*	י-ם
18:51	18:11	17:19	ת"א
18:52	18:12	17:20	חיפה
18:53	18:13	17:21	ב"ש

* לנותרים 40 דק': 17:02

ליחוד ליראה ולאהבה

אבל לא כן עם ישראל, שבמעמד הר סיני פתח להם הקב"ה שבעה רקיעים והראה להם שאין עוד מלבדו בעולם כולו, כמו שנאמר (דברים ד' ל"ה) אתה הראת לדעת כי ה' הוא האלוהים אין עוד מלבדו, לא בשמים ממעל ולא על הארץ מתחת, בשום מקום ובכל היקום, ישנו רק בורא אחד הווה ומהוה את הכל, הוא הבורא יתברך שמו, ומאחר שכן, ה' זיכה אותנו לפנות אליו ישירות וכמו שנאמר (דברים ד' ז') כי מי גוי גדול אשר לו אֱלֹהִים קרבים אֵלָיו פִּדְוֹן אֱלֹהֵינוּ כָּכָל קָרָאנוּ אֵלָיו, והיינו לפנות לבורא העולם מלך מלכי המלכים בלא שום ממצעים להכנס אליו ולבקש את בקשתך מן הכל יכול, שאין דבר שאינו יכול לעשותו.

וההבדל הוא עצום, וכמו שנתאר לעצמנו אדם רוצה לבקש דבר משר מסוים, כמובן את השר הוא לא יגוש אבל הוא יתקשר והמזכירה תקבע לו פגישה עם עוזר השר, והוא יעביר את הדברים הלאה ויתן לו מענה לבקשתו, והכל כפי יכולתו האנושית המוגבלת ופעמים גם המתנגדת, ולכן פעמים רבות יקבל מענה שבקשתו פשוט לא אושרה וחסל, וכך הוא ממש הפניה של האומות דרך המזלות. לא כן הבורא יתברך כאמור שנתן לו הזדמנות לפנות אליו ממש, יתברך שמו לעד.

ולכן כאשר חטאו ישראל בעגל הם פגעו ביסוד הגדול הזה שאין עוד מלבדו, ובכך איבדו מעצמם את המתנה הנפלאה שהיתה להם, כביכול אמר להם הקב"ה אתם רוצים להיות ככל הגוים, אתם רוצים ממצע, בבקשה תיקחו ממצע, תעבירו את הבקשות דרכו ונראה מתי יגיעו ואם יגיעו, ולכן מיד אחר חטא העגל מתבשר משה שאמנם תפילתו התקבלה והקב"ה לא יכלה את בני ישראל ח"ו, אבל הודיעו שאין הוא הולך לפניהם, אלא הוא שולח מלאך לפניהם.

ואמנם אע"פ שענש אותנו הבורא יתברך בזמנו, אינו לעולמים, הוא השאיר זאת בידינו מי שירצה לעובדו בלבב שלם ולפנות אליו תמיד הוא יכול, רק שיחד את ה' בכל ליבו וידע שהכל ממנו יתברך ולא מאף אחד בעולם רק מה' ממש, וכולם רק אמצעיים דרכם ה' שולח ועושה את רצונו, וכמו שנאמר עושה מלאכיו רוחות משרתיו אש ליהט, כולם הרוחות והאש משרתיו עושי רצונו של הבורא יתברך.

נמצא התיקון של חטא העגל הוא ליחד תמיד בדעתנו ובבקשותינו את ה' יתברך, והוא מה שכתב הגר"ח פלאגי' בספרו רוח חיים (ס' אות ה') בשם גורי האר"י ז"ל: באומרנו "וליחודך" [והיינו בברכת אהבת עולם] יכין לזכור מה שהקציפו אבותינו להקב"ה בחורב בעשיית העגל. ע"כ. ונראה שכונתו שבעבודה זרה הוא משתף אלהים אחרים, ואנו צריכים ליחד שמו יתברך. וכעין זה כתב בספרו עמודי חיים (עמ' רמ"ד, שובי נפשי): וליחודך ליראה ולאהבה, ליחד את ה' ושלא לעבוד עבודה זרה. [ובסדר עבודת השם כתבו יכין לזכור מעשה העגל והוא ליראה ולאהבה את שמך ולא לעשות העגל. והרואה יראה שהם כתבו ביאר משלהם היאך רומזות המילים אל מעשה העגל, ואלו המכוונים בזה הנכון בעיני שיכונו בנוסח זה: וליחודך ליראה ולאהבה, ליחד את ה' ושלא לעבוד ע"ז וכדברי הגר"ח פלאגי' בספרו רוח חיים ועמודי חיים].

וכאשר ניחד לבבנו אליו הוא כבר ישמע לנו בכל קראנו אליו, שכן הבורא רוצה שנפנה אליו ולא אל משרתיו, ומי שיחיה כך יזכה שבקשותיו ישמעו תמיד, [ועיין בירושלמי (ברכות פ"א ה"א דף סג) דרשות מופלאות על כך], ה' יזכנו ליחד לבבנו אליו יתברך ולעובדו בלבב שלם.

בפרשתנו עם ישראל חוטאים בחטא העגל, חטא נורא מצד עצמו, עבודה זרה, ואינו מושג מתי היו עושים את זה, וכ"ש בהצטרף הזמן שהם נמצאים ארבעים יום אחר מתן תורה ותשעים יום אחר יציאת מצרים, שני חסדים מופלאים של ה' יתברך עלינו, והיאך יכלו לבגוד בו בגידה כזו נוראה, ועל הכל המילים הנוראיות שהשמיעו באותו מעמד, אלה אלהיך ישראל אשר הוציאוך מארץ מצרים, שכל אדם אינו מאמין למשמע אוזניו, האם העגל שלפני כמה דקות לא היה כלל בעולם והרגע ממש גמרת לעשותו, האם זה הוציא את עם ישראל ממצרים, אפילו הטיפש הכי גדול לא היה מאמין בזה וכ"ש עם ישראל שהיו באותו הזמן שנקראו דור דעה.

ואמנם ההסבר לכך הוא שבודאי שלא האמינו שהעגל הזה ממש הוציאם, אלא העגל מרמז למזל מלמעלה שנקרא מזל שור, שבו הם תולים את צאתם ממצרים, ועשו זאת הערב רב שהיו מאמינים במזלות, ולכן בהיותם במצרים היו עובדים את הטלה המרמז למזל טלה, הראשון בגלגל המזלות, ואולם מכיון שבמצרים נתבטל מזל טלה, על ידי שבני ישראל שחטו את הטלאים והקריבו לקרבן פסח, לכן כעת החליטו לעבוד את המזל הבא אחריו הוא מזל שור. ונבאר את כונתם וההפסד העצום שהם גרמו לעם ישראל.

הנה המזלות נקראים כן מפני שנוזלים ומזילים את כל השפע או מה שצריך לרדם לעולם דרכם, אם טוב ואם רע, ולכן מאז נהגו אומות העולם לעבוד את המזלות, ואמנם בתחילה הם ידעו שאותם מזלות רק ממצעים בינם לבין בורא עולם, ושבורא עולם הוא משפיע בהם את השפע הנמצא בהם ונשפע לבני אדם. [כמבואר ברמב"ם בתחילת הלכות עבודה זרה, אלא שאח"כ שכחו את עצם היותם ממצעים, ועשו אותם אלהיות, ועכ"פ בצאתם ממצרים בהיותם במדבר עדיין ראו בהם כמצעים].

והנה הערב רב היו תערובת גדולה של גוים מכמה אומות ודתות למיניהם, והיה קשה להם לעבוד לאל אחד עם תורה אחת, וחיפשו תחליף, וכאשר הגיע ההזדמנות ניסו להציע את התחליף הזול ולא ומועיל שנקרא עגל, שאילו יהיה אפשר לפנות מתי שתרצה ואם לא תרצה לא, ואינו מגביל אותך לעבוד דוקא אותו, שכן כמותו יש עוד ממצעים רבים, כל המזלות וצבא הכוכבים. ולכן אמרו רבותינו (עבודה זרה נ"ג:): שאיוו להם אלהיות הרבה וכמו שנאמר אשר הוציאוך מארץ מצרים בלשון רבים. [שאף שהשם אלקים הוא תמיד נאמר ונכתב בלשון רבים, מ"מ פעולותיו נכתבות בלשון יחיד והיה צריך לומר אשר הוציאך מארץ מצרים, וממה שאמרו "אשר הוציאוך" בודאי כונתם היתה לאלהיות הרבה, ובפרט לפי דברי הזוהר הקדוש (ח"ב דף קצב ע"ב) שהשור הזה היו לו שני פרצופים אחד של שור ואחד של חמור, עיין שם].

וזו מנת חלקם של הגוים, וכמו שנאמר (דברים ד' י"ט) וְפָן תִּשָּׂא עֵינֶיךָ הַשְּׁמַיְמָה וְרָאִיתָ אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הַיָּרֵד וְאֶת הַפְּקֻבִים כָּל צָבָא הַשְּׁמַיִם וְנִדְחָתָ וְהִשְׁתַּחֲוִיתָ לָהֶם וְעִבַדְתָּם אֲשֶׁר קָלָה ה' אֱלֹהֶיךָ אֲתָם לְכָל הַעַמִּים תַּחַת פֶּלַי הַשְּׁמַיִם, ופירש רש"י: אשר חלק ה' - לאלהות, לא מנעו מלטעות אחריהם, אלא החליקם בדברי הבליהם לטרדם מן העולם. וביאר השפתי חכמים (אות צ): לא שנתנם לאלהות שבראם לשם כך, רק שלא מנעו וכו' אלא החליקם בדברי הבל, שנראה להם הטובות המגיעים להם מכוכבי מעלה בעבדם אותם, ולפי האמת הם רעות כדי לטרדם. עכ"ל.

לוח בינון
 מחסות
 מכסים וישיבות
 למיני נאות וישיבות
 077-2233565

טעון גניזה | נא לא לקרוא בשעת התפילה וקריאת התורה!

הצלחת חן אמיניאן בת רחל, ולהצלחת כלל ישראל הנמצאים בכל מקום ואתר, הי' ישמרו ויצילם מכל צרה ופגע.

הליכות וזהלכות

אל תיקרי הליכות אלא הלכות (נידה ע"ג).

הליכות לראש חודש (המשך, ברכת הלבנה)

לא. יש אומרים שאין לברך ברכת הלבנה תחת הגג רק תחת כיפת השמים [כמבואר בשלטי הגבורים על המרדכי (ברכות פ"ח אות ב') בשם מהר"ם, והוא כתב שאינו יודע טעם לכך, והביאו הרמ"א בד"מ (ס' תכ"ו אות ד') ובשו"ע (שם סעי' ד' בהגה)], ובטעם הדבר כתב מהרי"ל (מנהגי מהרי"ל סוף הל' ר"ח) שמכיון שברכת הלבנה היא כקבלת פני שכינה צריך שלא יאהל על שום טומאה ואינו מכבוד השכינה [ונראה שדייק מדברי המהר"ם שכתב "אלא בחצר או ברחוב במקום טהרה", וממנו הבין שהחשש הוא משום טומאה, וזה נראה לי כונת הברכי יוסף (ס' תכ"ו ס"ק ד') שכתב שמלשון מהר"ם נראה כטעמו של מהרי"ל]. והב"ח (ס' תכ"ו ד"ה מרימר) גם כן הסביר מטעם השכינה, אלא שביאר שצריך לצאת לקראתה כיוצא לקראת המלך. [והביא שני הטעמים המ"א (ס' תכ"ו ס"ק י"ד), ונ"מ בין שני הטעמים הללו ביוצא למקום גינות ופרדסים ועומד תחת עץ, לטעם שיוצא לקראת המלך, הרי יצא, ולטעם של חשש טומאה, עדיין יש חשש טומאה (זאת למדתי מהשאלה המובאת בשו"ת ישכיל עבדי האו"ח סי' ל"ח אות ג'), ואמנם רוב האחרונים נקטו רק טעמו של הב"ח, עיין בכה"ח (ס' תכ"ו ס"ק ס"א) ומשנ"ב (שם ס"ק כ"א) ועוד, ולפי"ז יש להקל לברך תחת ענפי האילן, וכן העלה הישכיל עבדי (שם) מטעם זה ועוד טעמים, ואולם מה שכתב שהאליה רבה (ס' תכ"ו סעי' י"ז) תפס טעמו של מהרי"ל, ולכן אסר לברך בבית הקברות עד שירחיק ד' אמות, נראה פשוט שכונתו למה שנתבאר בשו"ע יו"ד (ס' ש"מ סעי' י"ז וס' ס"ט סעי' ג'), והראיה ששלח לעיני ביו"ד ס' ש"מ, והציון הוא טעות דפוס, וכן הגיהו המו"ל, ואם כדבריו היה לו לציין לדברי מהרי"ל, ודו"ק. ועיין עוד בהלכה הבאה מענין טעמו של מהרי"ל].

לב. ואמנם כתבו האחרונים להזהיר שהמקום שמברך בו לא יהיה מטונף מצואה שאז אסור לברך, [כמבואר במ"א (שם) והביאוהו האחרונים], ובזמנינו צריך לשים לב שלא יברך ליד פחי אשפה ציבוריים. [וכתב בספר חמדת ימים (משמרת החודש פ"ה) שעדיף לברך בביתו במקום נקי מלברך תחת אויר השמים במקום ריח רע, הוא מפגל בקדשים ולהכרת כהכרת רשעים, כמו שדרשו בפסוק "את דבר ה' בזה", ע"כ]. ובספר בן איש חי (ש"ש, ויקרא אות כ"ד) כתב שטוב לעמוד על מקום חלול מתחתיו אם אפשר לו בכך. ע"כ. [והשבתי לבאר טעמו מפני שחושש לדברי מהרי"ל, שלא יברך תחת הגג שלא יאהל על הטומאה, וגם כאן חושש שלא יאהל על הקבר, ולכן על מקום חלול שיש מתחתיו טפה, גם אם קבור שם אדם אין חשש טומאה, שטפח חוצץ בפני הטומאה, ואח"כ ראיתי בספר חודש בציון להגר"ב"ץ מוצפי שליט"א (עמ' ס"ט) שכן כתב לבאר דברי הב"ח, והוסיף שמצא אצל אביו פתק בכתב יד, שנראה לו שהוא העתק מכתב ידו של הב"ח זצ"ל, ושם כתב במפורש שזה טעמו מפני קבר התהום, ע"ש. ועיין עוד באוצרות חיים (ימים חמנים ח"א עמ' כ"ו אות ל"ח) שהביאו דברים אלו בשם הב"ח. וכן העלה בירחון אור תורה (תשנ"ה, חודש אב, ס' ק"ג), ע"ש באורך, וציין אליו בהערות והארות להגר"ב"ץ מאזו שליט"א (אות כ"א). ואולם כפי המבואר בהלכה הקודמת, רוב ככל האחרונים לא חששו לטעם זה, ועוד שכל דינו של המהר"ם יהיה הטעם אשר יהיה הינו חומרא בלבד, ודבר זה לכל הדעות הינו חומרא יתירה, ואף המהר"ם לא הזהיר על כך].

לג. ואמנם כל זה רק במי שאפשר לו, ואולם מי שלא יוכל לצאת או כששרויים בין הגוים, יכול לקדש בביתו דרך

חלון ופתח. [דברי הב"ח (שם), וכן פסקו כל האחרונים, המ"א (ס"ק י"ד) והביאו דבריו משנ"ב (שם) והב"ח (שם)]. והחיד"א (מורה באצבע אות קפ"ה) כתב: שאם מצטער מהרוח שהוא קצת חולה וירא שלא יזיקנו ושמא יעבור הזמן, יכול לברך כשרואה אותה מן החלון דרך זכוכית הנקרא גלא"ס, ובלבד שיראנה מאירה ובהירה: עכ"ל. ועל פי זה כתב בספר חזון עובדיה (חנוכה עמ' ש"ג, הערה י"ב) שמי שנוסע במטוס ורואה את גוף הלבנה דרך חלון המטוס, ונשארו ימים מועטים לברכת הלבנה, יברך עליה בשם ומלכות מחלון המטוס. ע"כ. ומכל זה נלמד שזו חומרא בלבד אך מעיקר הדין יכול לברך מביתו, ורק לכתחילה טוב להזהר בזה. [ולכן המהרש"ל היקל אף בלא שום מיחוש, כמובא במ"א (שם), ואמנם אף לדעת הב"ח שלא היקל אלא במיחוש, מ"מ מבין שזו חומרא, שהרי לא נזכר דבר זה בגמרא, ואף למהר"ל שכתב הטעם משום טומאה, בודאי שגם הוא מיקל במקום צורך].

לד. נהגו בכל קהילות ישראל להוסיף כל מיני תוספות קודם ברכת הלבנה, ולא לברכה כמות שהיא [הגם שמהגמרא (סנהדרין מ"ב) מוכח שלא היה להם את כל התוספות הללו, אלא רק את הברכה עצמה, ואמנם ממסכת סופרים רואים שהיה להם תוספות, אבל הינם אחר הברכה ולא קודם], ונראה שהכל מטעם שברכת הלבנה היא כקבלת שכינה, וצריך לעשות הכנה בנפשנו ובדבורנו לקבלת פני שכינה, [וכמו שאמרו בגמרא (שם) שצריך לאומרה בעמידה, וראינו אמורים שעשו מעשים יותר מכך להראות חיבה יתירה למצוה, וזו הכנה במעשה, וכך גם בתוספות הללו אלא שהם הכנה בדבור ולעורר המחשבה], ונזכיר את התוספות ומקורם [למה שנמצא מקור, כי ישנם דברים שלא מצאתי להם מקור].

לה. בספר פרי עץ חיים (שער ראש חודש פ"ג) כתב: קודם ברכת הלבנה, צריך לומר הללו את ה' מן השמים, עד חק נתן ולא יעבור [והוא בתהלים מזמור קמ"ח פס' א' ו', ע"ש סוד הענין, ובפשטות פסוקים אלו מדברים מענין צבא השמים ולכן אומרים אותם], וכן הביאו כל האחרונים, וכך מנהג האשכנזים לומר פסוקים אלו ומיד מתחילים בברכה. אמנם בספר כף החיים (ס' תכ"ו ס"ק י"ד) כתב שמנהג הספרדים להתחיל במזמור י"ט בתהלים ולאחר מכן לומר: צורי בעולם הזה וגואלי לעולם הבא [ומקורו מדברי המדרש (שוחר טוב על התהלים י"ט), על המילים האחרונות במזמור י"ט "צורי וגואלי", ע"ש, וזה הטעם לאמירתם אחר מזמור זה, כן כתב בספר ברכת איש על ברכת הלבנה (עמ' שצ"ז), ע"ש], ולאחר מכן יראה הלבנה ויאמר הפסוקים "כי אראה שמך מעשה אצבעותיך" וכו', ופסוק ה' אדונינו וכו' (תהלים ח' ד' ו'), ולאחר מכן יאמר "לשם יחוד", ורק אז את הברכה, וכל אחד יעשה כנהגו. [ונראה שטעמם של הספרדים לומר פסוקים מענין הלבנה וצבא השמים, בבחינת מה שאמרו חז"ל (סנהדרין ק"א). כל האומר פסוק בזמנו מביא טובה לעולם שנאמר (משלי ט"ו כ"א) ודבר בעתו מה טוב, וכעין מה שכתבו לגבי ברכת החמה (עיין בשו"ת התם סופר האו"ח סי' נ"ו)].

לחצולת משה אברגיל הי"ו וכל התומכים ומסייעים בהוצאת העלון. ולהבדיל, לעיני האשה החשובה מרת רחל בת ביזורה, הננב"ה.

